

PREDSTAVITEV INŠTITUTA ZA VAROVANJE ZDRAVJA

Maja Sočan

Center za nalezljive bolezni in okoljska tveganja, IVZ

Predmet: Socialna farmacija, Fakulteta za farmacijo, 14.12.2010

SODOBNO JAVNO ZDRAVJE

Proces mobilizacije in vključevanja lokalnih, nacionalnih in mednarodnih virov, da se zagotovi pogoje za ohranjanje in vzdrževanje zdravja ljudi

POSLANSTVO IVZ

Poslanstvo IVZ je prispevati k boljšemu zdravju in blaginji prebivalcev Slovenije.

Skupaj s partnerji je **IVZ vir podatkov in informacij**, ki so podlaga za odločanje in ukrepanje posameznikov, strokovnjakov in zdravstvene politike.

IVZ prepozna **ključne javnozdravstvene izzive** v populaciji vključno z determinantami, ki vplivajo na zdravje, in predlaga ukrepe za izboljšanje zdravja.

IVZ spremlja **sistem zdravstvenega varstva**, pripravlja analize delovanja sistema in predlaga ukrepe za večjo dostopnost in učinkovitost ter razvoj prioritet.

IVZ prepozna **morebitne grožnje zdravju**, ocenjuje tveganja in pripravlja ukrepe za varovanje in zaščito zdravja.

Z **raziskovanjem in mednarodnim sodelovanjem** IVZ prispeva k novim spoznanjem ter razširja nova vedenja in dobre prakse.

PREDNOSTNA PODROČJA

Zdravje prebivalcev Slovenije - krepitev zdravja

Preprečevanje in obvladovanje kroničnih nenalezljivih
bolezni

Preprečevanje in obvladovanje nalezljivih bolezni

Zdravstveno varstvo ranljivih skupin

Okolje in zdravje

Organizacija in delovanje zdravstvenega sistema

STRUKTURA IVZ

1. Center za krepitev zdravja in obvladovanje kroničnih bolezni
2. Center za nalezljive bolezni in okoljska tveganja
3. Center za laboratorijsko dejavnost
4. Center za sistem zdravstvenega varstva
5. Zdravstveno podatkovni center
6. Center za zdravstveno informatiko
7. Upravni center
8. Komunikacijski center

1. Center za krepitev zdravja in obvladovanje kroničnih bolezni:

Vodja: Jožica Maučec Zakotnik

- a. Oddelek za krepitev zdravja
- b. Oddelek za kronične bolezni
- c. Oddelek Svit

ŽIVLJENSKI SLOG

KREPITEV ZDRAVJA - zdravje v vseh politikah

- vključitev zdravja in zmanjševanja neenakosti v zdravju v strategijo razvoja Slovenije
- vključitev področja neenakosti v zdravju v novo nastajajoči nacionalnim programom za zmanjševanje revščine (MDDSZ)
- priprava in izvedba obdobjnega načrta za področje vožnje in alkohola v okviru izvajanja nacionalnega programa varnosti v cestnem prometu (MZP)
- umestitev področja gibanja za zdravje v nacionalni program športa (MŠŠ)
- umestitev relevantnih ciljev zdravstvenih politik v predlog novega nacionalnega programa varnosti v cestnem prometu (MZP)
- umestitev relevantnih ciljev prehranske politike v resolucijo o kmetijski politiki MKGP
- izvajanje šolske sheme sadja (MKGP)
- priprava Smernic za načrtovanje prostorskih ureditev za izdelovalce okoljskih poročil in izdelovalce prostorskih planov Občin

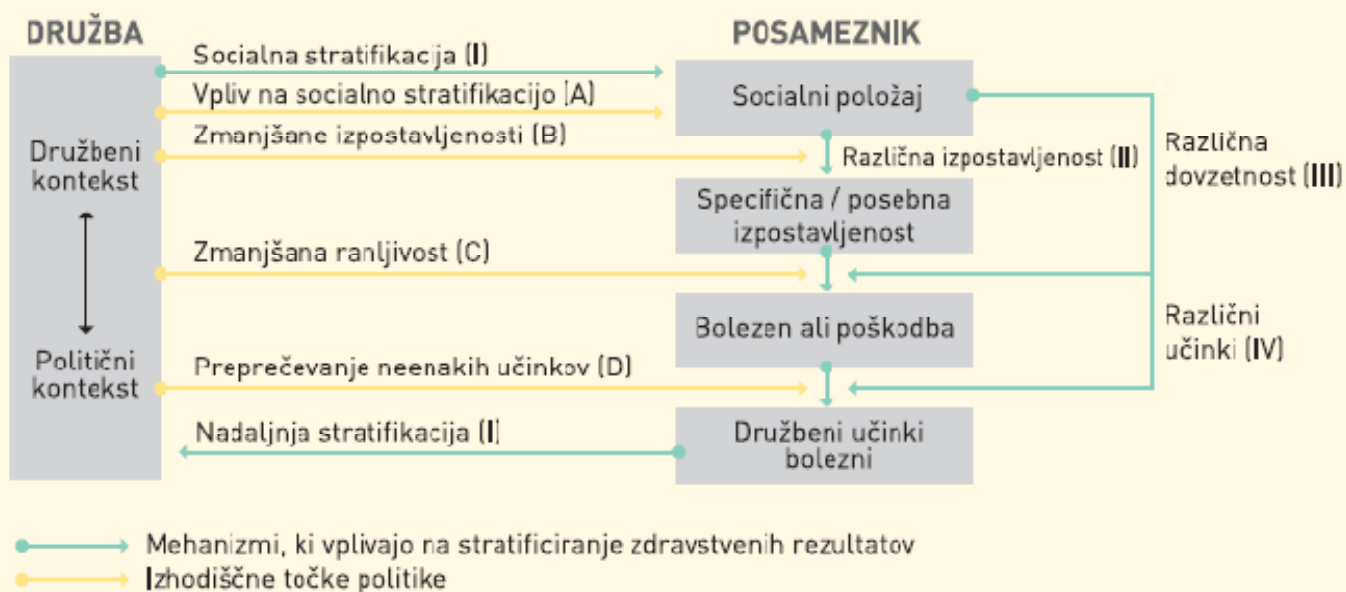
KREPITEV ZDRAVJA- zmanjševanje neenakosti

Analiza stanja neenakosti v zdravju

Strateški načrt preprečevanja neenakosti

MODEL NEENAKOSTI V ZDRAVJU

SLIKA 1: VPLIV DRUŽBENEGA KONTEKSTA NA ZDRAVSTVENE REZULTATE IN PREDLOG UPORABE USTREZNIH POLITIK

KREPITEV ZDRAVJA

zdrav življenjski slog - opuščanje kajenja

- izvedba javno-mnenjske raziskave o kajenju
- sprejetje in izvajanje akcijskega načrta za omejevanje porabe tobačnih izdelkov
- priprava strokovnih podlag (ocena bremena bolezni ipd.) za spremembe ZOUTI (Zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov)

KREPITEV ZDRAVJA

zdrav življenjski slog - raba alkohola

- izvedba javno-mnenjske raziskave o porabi alkohola
- sprejetje in izvajanje akcijskega načrta za omejevanje porabe alkohola
- poročilo o stanju na področju alkoholne politike in škodljive in tvegane rabe alkohola
- priprava predloga sprememb ZOPA (Zakon o omejevanju uporabe alkohola)

KREPITEV ZDRAVJA - prehrana, gibanje

- Razvoj in sprejetje novega Nacionalnega programa prehranske politike RS 2011 do 2020
- Promocija zmanjševanja uživanja soli
- Vzpostavitev spremljanja usklajenosti ponudbe študentske prehrane s Smernicami za zdravo prehranjevanje študentov z jedilniki, ki jih je sprejelo ministrstvo v letu 2008
- Vzpostavitev spremljanja Smernic zdravega prehranjevanja delavcev v delovnih organizacijah in Praktikuma z jedilniki
- Promocija prehranskih smernic v različnih okoljih
- Priročnik z merili kakovosti za javno naročanje v bolnišnicah in domovih za starejše občane
- Sprejem in izvajanje dvoletnega akcijskega načrta za gibanje za zdravje (HEPA)
- Evalvacija programov promocije zdravega življenjskega sloga

Promocija in ohranjanje zdravja delovno aktivnega prebivalstva

- Izvajanje in spremljanje Nacionalnega programa varnosti in zdravja pri delu v Republiki Sloveniji (MDDSZ)
- Razvoj nove strategije varnosti in zdravja pri delu

Preprečevanje kroničnih nenalezljivih bolezni - srčno žilne in sladkorna bolezen

- Razvoj, sprejetje in izvajanje nacionalne strategije za preprečevanje in obvladovanje kroničnih nenalezljivih bolezni
- Izvajanje in spremljanje programa preventivnega zdravstvenega varstva odraslih za preprečevanje bolezni srca in ožilja v Republiki Sloveniji
- Izvajanje in spremljanje, nacionalnega programa za obvladovanje sladkorne bolezni v Republiki Sloveniji - strategije razvoja 2010-2020

Preprečevanje kroničnih nenalezljivih bolezni - RAK

- Izvajanje in spremljanje Državnega programa za obvladovanje raka v RS do 2015
- Izvajanje in spremljanje presejalnega programa za preprečevanje raka na dojki "DORA", raka materničnega vratu "ZORA" in raka debelega črevesa "SVIT".

Preprečevanje kroničnih nenalezljivih bolezni POŠKODBE

- Priprava izhodišč za preprečevanje in obvladovanje poškodb v RS
- Preprečevanje poškodb pri otrocih in mladini po Programu za otroke in mladino do 2016 (MDDSZ)

Preprečevanje kroničnih nenalezljivih bolezni

- DUŠEVNO ZDRAVJE

- Sprejetje in izvajanje nacionalnega programa duševnega zdravja
- Disiminacija programa za pozitivno duševno zdravje otrok in mladostnikov z zavodov za zdravstveno varstvo na vse regije

Preprečevanje kroničnih nenalezljivih bolezni - DROGE

- sprejetje in izvajanje nacionalnega programa na področju drog v Republiki Sloveniji
- sprejetje zakona o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami
- dopolnitev uredbe o razvrstitvi prepovedanih drog (mefedron, spice)

Informacijska enota za prepovedane droge

- Državno in Evropsko mreženje in širjenje
- Zbiranje in menjava informacij o mamilih
- Nuditi objektivne, zanesljive, primerljive informacije v zvezi z zdravlili in zasvojenostjo z drogami in posledice
- Zainteresiranim nuditi celotno sliko o drogah in njihovem pojavu

Ranljive skupine - otroci, ženske, starejši

1. **Izboljšanje zdravja žensk v rodni dobi**
2. **Izboljšanje zdravja dojenčkov, predšolskih in šolskih otrok ter mladine**
 - Priprava in sprejetje strategije oralnega zdravja
 - Sprejetje, izvajanje, spremljanje, vrednotenje in ustrezno prilagajanje akcijskega načrta za okolje in zdravje otrok
3. **Izvajanje in spremljanje Strategije varstva starejših do leta 2010 (MDDSZ)**

Ranljive skupine

- Spodbujanje in ohranjanje zdravja marginaliziranih skupin
- Izvajanje in spremljanje Programa boja proti revščini in socialni izključenosti (MDDSZ)
- Disiminacija programa ZZV MS za romsko populacijo v regije, kjer je prisotno romsko prebivalstvo (ZZV NM, ZZV LJ)

Center za nalezljive bolezni in okoljska tveganja: vodja Alenka Kraigher

1. Oddelek za epidemiološko spremljanje nalezljivih bolezni
2. Oddelek za pripravljenost in odzivanje na grožnje
3. Oddelek za program cepljenja
4. Oddelek za zdravstveno ekologijo

Preprečevanje nalezljivih bolezni

1. izvajanje, spremljanje, vrednotenje in ustrezno prilagajanje **programa cepljenja**
2. izvajanje, spremljanje, vrednotenje in nacionalnega programa za preprečevanje in obvladovanje okužb z **virusom HIV 2010/2015**
3. dograjevanje sistema za **hitro odzivanje na grožnje zdravju (IHR, EWRS)**
4. izvajanje, spremljanje, vrednotenje in ustrezno prilagajanje načrta pripravljenost na izbruh nalezljive bolezni, ki ogroža javno zdravje

OKOLJE IN ZDRAVJE

- zmanjševanje okoljskih tveganj

identifikacija **degradiranih območij** v Sloveniji
in priprava program ukrepov za varovanje
zdravja ljudi in okolja na omenjenih območjih

OKOLJE IN ZDRAVJE - voda

Izboljšanje kakovosti pitne vode

- ✓ ažuriranje navodil in priporočil skladno s Pravilnikom o pitni vodi ter v povezavi s pripravo nove uredbe o pitni vodi
- ✓ osveščanje potrošnikov glede filtrov za pitno vodo
- ✓ uredba o obvladovanju legioneloz

Izboljšanje kakovosti vode v bazenih

- ✓ Navodila za izdelavo načrta zagotavljanja varnosti bazenske kopalne vode
- ✓ Priporočili o varnosti kopanja s smernimi vrednostmi

VARNA HRANA

- spremljanje uporabe in uživanja aditivov v živilih za posebne prehranske namene, v prehranskih dopolnilih in v obratih javne prehrane
- **osveščanje potrošnikov o prehranskih dopolnilih**
- priprava smernic o sestavinah prehranskih dopolnil, ki jih ne ureja pravilnik

Prehranska dopolnila - raziskava 2010

Najpogosteje prebivalci Slovenije uživajo med in druge čebelje pridelke, sledijo vitamini in mineralni pripravki, omega3 ter omega6 maščobne kisline, probiotiki ter rastlinski izvlečki.

39 % anketirancev, ki uživajo prehranska dopolnila, počne to predvsem pozimi

77 %, ki uživajo prehranska dopolnila, počne to zaradi zmanjšane odpornosti organizma, več kot polovica tudi zaradi pomanjkanja določene snovi, skoraj polovica pa tudi zaradi utrujenosti. Ženske so pogosteje kot moški kot razloge navedle pomanjkanje določene snovi, prebavne težave, utrujenost, bolečine v sklepih in depresijo.

Prehranska dopolnila - raziskava 2010

- 32 % uživalcev prehranskih dopolnil jih jemlje le po nekaj dni.
- 50 % uporabnikov prehranskih dopolnil so trditve glede sestave posameznih dopolnil in njihovih učinkov na embalaži vedno razumljive, skoraj tretjini so včasih nerazumljive, skoraj 12 odstotkov pa teh trditev ne bere.
- 66 % uporabnikov prehranskih dopolnil le-te uživa brez predhodnega zdravnikovega nasveta.
- 60 % jih verjame, da prehranska dopolnila lahko preprečujejo nastanek bolezni, 40 % pa, da lahko zdravijo bolezni.

Center za sistem zdravstvenega varstva: vodja Tit Albreht

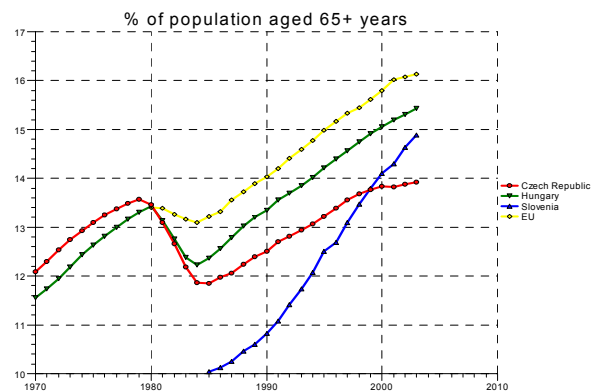
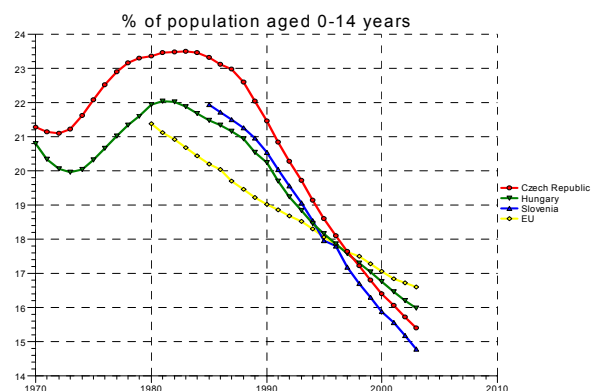
- Izdelava enotnih definicij, standardov
- Planiranje in raziskovanje zdravstvenih storitev
- Sistemska analiza
- Ekonomska ocena zdravstvenih programov

Zdravstveno podatkovni center: vodja Metka Zaletel

- Oddelek za metodologije in standarde
- Oddelek za zbirke podatkov

Zdravstveno podatkovni center

- IVZ je glavni proizvajalec in koordinator zdravstvene statistike
- Naš cilj je kvalitetna statistična informatika za potrebe slovenskih in mednarodnih uporabnikov
- Rutinski informacijski viri
- Zdravstveni vprašalniki vezani na populacijo
- Klasifikacije in nomenklature
- Varovanje podatkov

PODATKOVNE ZBIRKE

- Izvenbolnišnična statistika - ZUBSTAT
- Bolnišnična statistika: BOLOB, SPP
- Evidenca začasne / trajne odsotnosti z dela zaradi bolezni, poškodb, nege, spremstva in drugih vzrokov
- Perinatalni informacijski sistem
- Fetalne smrti do 28. tedna nosečnosti
- Zdravniško poročilo o umrli osebi
- Evidenca poškodb pri delu
- Evidenca patronažne zdravstvene nege
- Evidenca gibanja zdravstvenih delavcev in mreža zdravstvenih zavodov

Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu (angl. »European Health Interview Survey)

Namen ankete:

- kakšno je zdravstveno stanje prebivalcev,
- kako pogosto uporabljamo različne zdravstvene storitve
- kakšen je naš življenjski slog, povezan z zdravjem.

V Sloveniji je bila anketa v letu 2007 izvedena prvič, predvidoma pa naj bi se jo izvajalo vsakih 5 let.

Kakšno je vaše splošno zdravstveno stanje?	Skupaj	Spol		Starost				Regija	
		Moški	Ženske	15-29 let	30-44 let	45-64 let	65 let +	Vzh. Slo.	Zah. Slo.
		%	%	%	%	%	%	%	%
Zelo dobro	21,4	25,2	17,6	40,2	28,2	13,2	2,4	20,0	22,9
Dobro	40,4	40,3	40,5	47,0	48,1	39,0	23,8	39,2	41,7
Srednje	27,1	25,2	28,9	10,4	20,3	34,6	44,6	28,7	25,2
Slabo	8,7	7,3	10,1	•1,8	((2,8))	10,4	22,7	10,0	7,3
Zelo slabo	2,4	(2,0)	(2,9)	•0,6	•0,7	((2,8))	(6,5)	(2,1)	(2,8)
Skupaj	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
n	2116	993	1123	511	517	696	392	1204	912

Katera zdravila so jemali?

	Da %	Ne %	Skupaj %	n
astma (DF2a)	5,7	94,3	100,0	976
kronični bronhitis, kronično obstruktivno pljučno bolezen, emfizem (DF2b)	4,2	95,8	100,0	976
zvišan krvni tlak (DF2c)	43,7	56,3	100,0	976
znižanje višine holesterola v krvi (DF2d)	18,0	82,0	100,0	976
druge motnje kardiovaskularnega sistema (možganska kap, srčni napad) (DE2e)	12,2	87,8	100,0	976
bolečine v sklepih (artroza, artritis) (DF2f)	18,6	81,4	100,0	976
bolečine v vratu ali hrbtu (DF2g)	21,3	78,7	100,0	976
glavobol ali migreno (DF2h)	14,7	85,3	100,0	976
druge bolečine (DF2i)	19,0	81,0	100,0	976
sladkorno bolezen (DF2j)	8,9	91,1	100,0	976
simptome alergije (ekcem, rinitis, seneni nahod) (DF2k)	5,3	94,7	100,0	976
želodčne težave (DF2l)	11,1	88,9	100,0	976
raka (kemoterapija) (DF2m)	((2,0))	98,0	100,0	976
depresijo (DF2n)	6,6	93,4	100,0	976
napetost in tesnoba? (DF2o)	7,5	92,5	100,0	976

Center za laboratorijsko dejavnost

Oddelek za medicinsko mikrobiologijo (Nacionalni center za gripo, Referenčni laboratorij za meningokoke, pnevmokoke, H. influenzae, ošpice, mumps, rdečke, poliovirus, diagnostika botulizma)

Oddelek za sanitarno mikrobiologijo

Oddelek za sanitarno kemijo

Distribucija cepiv

Stalno preskrbovanje
antimalarikov, imunoglobulinov,
in cepiva v Sloveniji.

- planiranje,
- nakup,
- shramba,
- distribucija.

Varno cepljenje

- Kontrola kvalitetnega cepljenja,
- Dolgotrajna izobrazba
medicinskega osebja v zvezi s
cepljenjem, hladno verigo in
preventivnim cepljenjem
- Priporočila in svetovanje
zdravstvenemu osebju v zvezi s
transportom, shrambo,
stabilnostjo in izločanjem cepiv

Založništvo in Knjižnica

- Bilten
- **Zdravstveno varstvo**
- Promocija zdravstvenih publikacij
- WHO center za dokumentacijo
- Posebna knjižnica za javno zdravje

IZOBRAŽEVANJE

- Svetovni dnevi
- Delavnice
- Strokovna srečanja
- Domače in mednarodne konference
- Nadaljevalni izobraževalni programi za zdravstveno osebje

Služba za raziskovalne projekte

Projekti s področja javnega zdravja

- domači raziskovalni projekti
- EU raziskovalni projekti